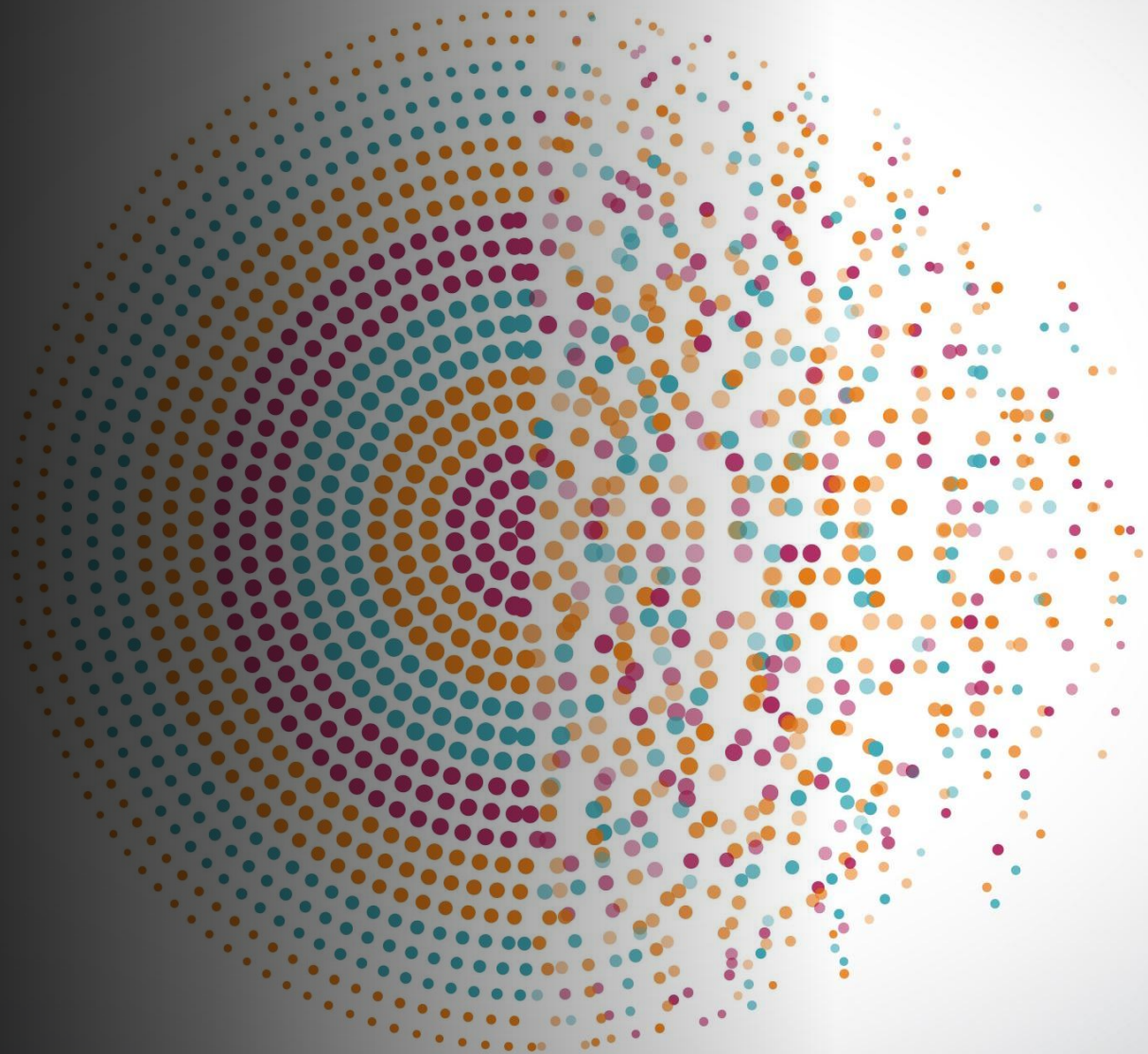

Psihološka karakterizacija knjževnoga lika (Anton Pavlovič Čehov, Vanjka)

prilog književnoteorijskoj interpretaciji novele Vanjka

Psihološka karakterizacija

unutarnja
karakterizacija lika,
njegova narav,
osjećaji i razmišljanje

unutarnji život osobe,
misli , osjećaji, svijest
i podsvijest

Emocionalna inteligencija

- (eng. emotional intelligence; EI or EQ)
 - sklop više sposobnosti – sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i kontrole vlastitih i tuđih emocija
 - biti svjestan svojih emocija i načina na koje one utječu na naše ponašanje, osobito kad si s drugim ljudima
-

Psiholog Salovey

1958.

-predsjednik

Sveučilišta Yale –

definicije

emocionalne

inteligencije

- Prepoznavanje osjećaja u trenutku kada do njih dolazi
- Upravljanje emocijama
- Motiviranje samoga sebe
- Prepoznavanje emocija u drugima, empatija
- Snalaženje u vezama

IQ i emocionalna inteligencija

- Odvojene sposobnosti, nisu suprotne
- Intelekt i emocionalna pronicivost
- **IQ – testovi** (matematika, lingvistika)
- **EQ - Emoc.inteligencija** (ispitivanje emocionalne sposobnosti na djelu, izraz lica, geste, mimika)
- **Visoka razina emocionalne inteligencije** – društveno uravnotežene osobe, otvorene, vedre, nesklone strahovanjima, susjećajne, veći uspjeh u profesiji (IQ može biti niži)

Sigmund Freud (1856.-1939.)

- Velik dio emocionalnog života odvija se u na nesvjesnoj razini
- Osjećaji koji se u nama bude ne prelaze uvijek prag i ne ulaze u svijest
- Svaka emocija može biti i često jest nesvjesna
- Dvije razine emocija: svjesna i nesvjesna
- Emocionalna svijest o vlastitoj ličnosti – emocionalna inteligencija -
SPOSOBNOST ODBACIVANJA NEGATIVNOG RASPOLOŽENJA

W.Shakespeare(1564.-
1616.),Hamlet

Ti bio si...Čovjek koji je i udarce i darove Sudbine
Primao s jednakom zahvalnošću...Daj mi tog čovjeka
Koji nije rob strasti i nosit ću ga
Duboko u srcu, da, u samome srcu
Kao što nosim tebe

(Hamlet svom prijatelju Horaciju)

Aristotel(384.
pr.Kr.-
322.pr.Kr.),
Nikomahova
etika

Svatko se može naljutiti – to je lako.

Ali naljutiti se na pravu osobu, do ispravnoga stupnja, u pravi trenutak, zbog ispravnoga razloga i na ispravan način – to nije lako.

Anton Pavlovič Čehov(1860.- 1904.)

- Ruski književnik
- Pisac novela i dramskih tekstova (Ujak Vanja, Tri seste...)
- **Liječnik**
- Pseudonim Antoša Čehonte
- Zazire od bilo kakve ideologije
- Ugođaj bitniji od fabule
- Teoretičari književnosti „Svi ruski pisci potekli su ispod Gogoljeve Kabanice (pripovijetke)”

Nikolaj Vasiljevič Gogolj (ruski književnik ukrajinskog podrijetla, 1809.-1852.)

A.P.Čehov,

Vanjka

- **Novela**
- **Radnja** - dječak Vanjka radi kao šegrt kod obučara, gazda i gazdarica ga zlostavljaju, piše djedu pismo, žali se na svoj život i moli da dođe po njega

mjesto i vrijeme radnje

Moskva, Badnja večer

Vanjka – psihološka karakterizacija

- desetogodišnji dječak, siročče, prepušten nebrizi, zlostavljanju i zanemarivanju
- **nemiran, pun briga, odlučan da napiše pismo djedu** (...pričekao je dok su gazda, gazdarica i kalfe pošli na jutrenje...počeo pisati...)
- **osjeća strah** (...on se više puta plašljivo okrenuo prema vratima i prozoru...)
- **pobožan, traži duhovnu pomoć** (...bacio krišom pogled na tamnu ikonu, želim od Gospodina Boga sve najbolje...)
- **neutješan, osamljen** (Nemam oca ni majke , samo si mi ti ostao jedini na svijetu.)

Vanjka

- **tužan, povrijeđen, osjeća se manje vrijednim** (A jučer sam dobio batine, gazda me tukao jer sam slučajno zaspao dok sam ljuljao njihovo dijete...)
- **moli za pomoć** (Dragi djede, uzmi me,, tako di Boga, uzmi me natrag kući na selo jer ne mogu više izdržati... Uzmi me jer ću inače umrijeti ...)

Vanjka

- „Vanjkina usta se zgrčiše, on protrlja oči crnom šakom i zajeca”

Čime popraviti raspoloženje?

Vanjka – **visoki stupanj emocionalne inteligencije**

- **plakanje** – smanjuje razinu kemijskih moždanih signala koji potiču uzrujanost
- **skretanje pozornosti, misli , prisjećanje** (jednom sam vidio u jednom dućanu, u izlogu udicu... vrlo su zgodne... mogao bih njom uhvatiti soma; djede, uzmi za mene pozlaćen orah i sakri ga u zelenu kutiju, sjetio se da je po jelku uvijek išao njegov djed i vodio ga za sobom)
- **rad, aktivnost** (pisanje pisma i bacanje u sandučić)
- **pomaganje drugima** (pomogao bi djedu ići po jelku)

Vanjka

- strah ga nije paralizirao, emocionalno je inteligentan, emocionalna uzrujanost nije utjecala na mentalno rasuđivanje, strah nije bio toliko jak da bi ga onesposobio u traženju pomoći

ZAKLJUČCI

1. Da bismo napredovali u učenju, obavljanju poslova **ne smijemo biti nervozni, ljutiti ili deprimirani jer u tom slučaju informacije ne primamo na učinkovit način.**

2. Osjećaj elana, gorljivosti i samopouzdanja, **sposobnost motiviranja samoga sebe, ustrajnost unatoč teškoćama** dovodi do uspjeha.

IQ manje presudan od EQ

- Istraživanja u Americi priznatih psihologa
 - Studenti sa znatno **višim IQ ne završavaju studije s boljim uspjehom** od onih kojima je IQ niži.
 - Bolji uspjeh postižu studenti s višim EQ (nije mjerljiv kao IQ)!
 - **Emocionalna inteligencija ima snažan utjecaj na sve druge sposobnosti, bilo da ih potpomaže ili im smeta!**
-

Aljahir, Aljahirinova žena

–

psihološka karakterizacija

- **nasilni, zli, osjetljivi na svoje dijete**

(Gazda me je izvukao za kosu u dvorište i tukao me remenom zato što sam ljuljajući njihovo dijete slučajno zaspao.)

- **škrti, pohlepni, izgladnjuju Vanjku**

(A jelo nije nikakvo. Ujutro mi daju hljeba, za ručak kašu, a za večeru opet hljeba, a juhu ili čaj – to gazda i gazdarica žderu sami.)

- **nemarni**

(Spavati moram u predsoblju, a kad njihov deran plače, ne mogu nikako zaspati, već ga moram ljuljati.)

- **nasilni, zlostavljači**

(... tako ti Boga, odvedi me odavde, smiluj mi se, nesretnom siročetu, jer me svi biju, i gladan sam, a kako mi je dosadno ne da se ni izreći; samo plačem. A maločas me je gazda udario kalupom po glavi te sam pao i jedva došao sebi.)

Aljahinovi - EQ

- **Razina EQ – niska**
- Bijes je najnepopustljiviji, ljudi najteže obuzdavaju bijes jer čovjeka ispunjava energijom, čak ga i ushićuje (pokretači ratova u svijetu)
- Načini deakriviranja bijesa – **potkopavanje uvjerenja** koja potiču bijes, promatranje situacije na pozitivniji način
 - **hlađenje** – udaljavanje od osobe s kojom se svađamo, bijes ohladimo do točke kad možemo primijetiti ugodu

Preporuke Aljahinovima

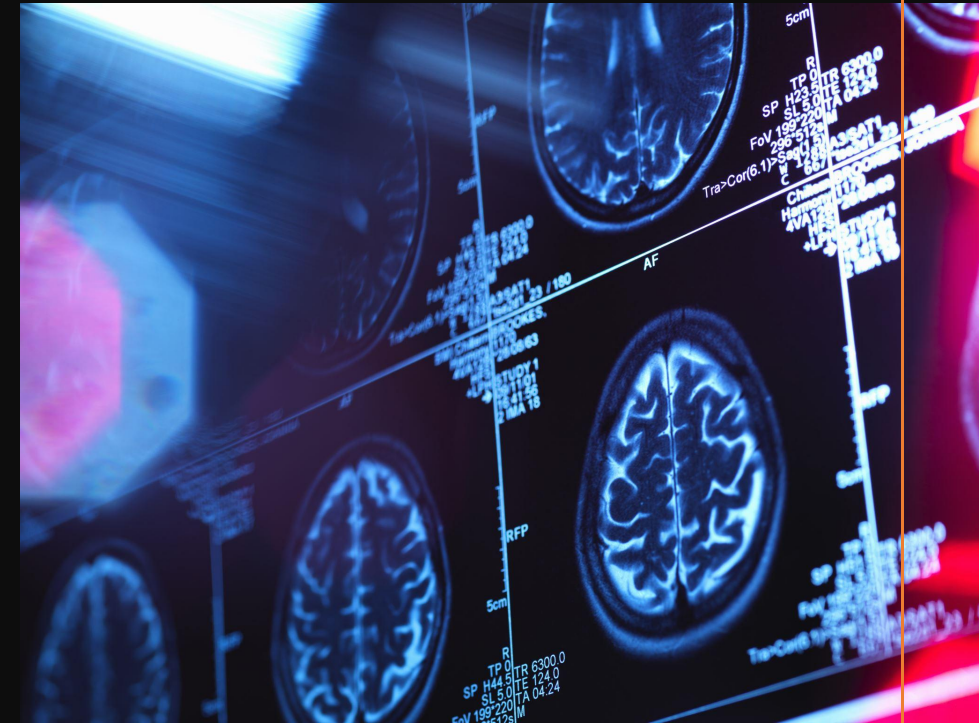
- Razmislite o svojim postupcima prema Vanjki!
- Više gledajte svoje malo dijete, ne dozvolite da gleda zlostavljanje!
- Uzmite dijete u šetnju!
- Pomognite Vanjki!
- Budite bolji prema Vanjki, više ćete cipela i čizama napraviti, bit ćete uspješniji kao obućari, ljudi će vas početi cijeliti!
- Smijte se, budite blagonakloni!

ZAKLJUČAK

- Neovisnost akademske od emocionalne inteligencije
- Vrlina – osjećaj nadzora nad samim sobom, nad uznemirujućim emocijama
- Djelomično možemo utjecati na to koliko dugo će emocija potrajati
- Skretanje pozornosti pridonosi smirivanju bijesa i sukoba (televizija, film, čitanje, sport, umjetnost)

Nadzor nad samim sobom

- Stari Grci - **sophrosyne** = brižnost i inteligencija u vođenju svoga života
- Rimljani i rana kršćanska crkva – **temperantia** = umjerenost, suzdržavanje od emocionalnih krajnosti
- Sigmund Freud rekao svome učeniku Eriku Eriksonu: **Voljeti i raditi!**

Korelacija: književnost - znanost

- U radu su primijenjena znanja i spoznaje o kojima piše američki psiholog, rodom iz Kalifornije, pisac i znanstveni novinar, **Daniel Goleman** u svojoj knjizi **Emocionalna inteligencija**, objavljenoj 1995.
- **Goleman(1946.-)** je dvanaest godina pisao za The New York Times izvještavajući o mozgu i bihevioralnim znanostima
- Radom su se pokušale implementirati spoznaje o emocionalnoj inteligenciji u **psihološkoj karakterizaciji lika u književnom djelu realizma s ulaskom u modernizam**
- Rad osnažuje mlade u postizanju boljeg uspjeha

